

8.6.2020

Laitilan kaupungin lausunto

Viite: Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Luonnos hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

1. Tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, opintotukilakia, koulumatkatukilakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja.

Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuuden korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä. Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan varmistetaan, että jokainen perusopetuksen päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Oppivelvollisuuden korottamisen lisäksi hallitusohjelman mukaan vahvistetaan peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.

Perusopetuksen päättävälle esitetään säädettäväksi hakeutumisvelvollisuus. Perusopetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus ohjata ja valvoa hakeutumista. Lisäksi perusopetuslakiin ehdotetaan tehostettua opinto-ohjauksesta erityisesti niille perusopetuksen oppimäärää suorittaville oppilaille, jotka tarvitsevat perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea.

Perusopetuksen järjestäjän, asuinkunnan sekä toisen asteen koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu rakennettaisiin esityksen mukaan ”saattaen vaihtaen” – periaatteella. Erillään olevat nivelvaiheen koulutukset yhdistettäisiin esityksen mukaan uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi.

1.1. Kommentit rakenteellisia uudistuksia koskien

- Laitilan kaupunki pitää esitettyjä rakenteellisia uudistuksia mittavina ja kustannuksiltaan merkittävänä suurina ja siksi ehdottaa ko. uudistusten tarkkaa vaiheistamista usealle vuodelle etenkin koronatilanteesta aiheutuvien talouspaineiden ja perusopetukseen kohdistuvan valtavan muutostilanteen ja ylimääräisen työmäärän vuoksi. Rakenteelliset

uudistukset ovat mahdollisia toteuttaa myös ilman oppivelvollisuuden pidentämistä. Oppivelvollisuuden laajentamisen kustannuksissa suurimmat menoerät aiheutuvat oppimateriaaleista.

- Aikataulu on erittäin haastava, kun huomioidaan että vuoden 2021 talousarvioprosessi on jo alkanut.
- Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta ja lisäksi ehdotetaan muutettavaksi useita lakeja nopealla aikataululla. Näistä lakimuutoksista aiheutuva toiminnan muutosten määrä kaupungin sivistystoimen käytännön työssä on merkittävän suuri ja pitkäkestoista muutostyötä edellyttävä. Lisäksi mahdollisesti jatkuva koronatilanne aiheuttaa ennakoimattomia ja nopeita muutoksia kasvatusta- ja koulutuspalveluille. Tämä tilanne tulee ottaa huomioon toiminnan muutosten ja henkilöstön toimintakyvyn varmistamiseksi.
- Oppivelvollisuuden korottamisen lisäksi peruskoulun mahdollisuuksien vahvistaminen tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta ja velvollisuus ohjata ja valvoa jatko-opintoihin hakeutumista ovat mittavia toiminnan muutoksia, mitkä edellyttävät opetushenkilöstön tehtäväkuvien muuttamista, ainakin alkuvaiheessa opetushenkilöstön määrän kasvattamista ja toiminnan uudelleensuunnittelua, jotta toiminta pystytään käytännössä tarkoituksenmukaisesti toteuttamaan. Kaikki tämä kasvattaa perusopetuksen kustannuksia.
- Uudistuksen toteuttaminen velvoittavana tässä kuntien taloudellisessa tilanteessa ei ole perusteltua, kun huomioidaan aiempien haasteiden lisäksi koronakriisin aiheuttama tarve tasapainottaa kuntataloutta. Jos oppivelvollisuuden laajentamiseen osoitettava lisärahoitus ei ole riittävä, joutuu kunta mahdollisesti kattamaan kustannuksia olemassa olevalla rahoituksella, jolloin muusta toiminnasta joudutaan karsimaan.

2. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuttomuus

Esityksessä ehdotetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta.

Oppivelvollisuutta laajennettaessa laajenee myös velvollisuus antaa maksutonta opetusta (HE 309/1993 vp). Opetuksen ohella on myös välttämättömien opetusvälineiden, kuten oppikirjojen oltava ilmaisia. Lisäksi perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) katsonut, että maksuttomuus kattaa myös tarpeelliset koulukuljetukset ja riittävän ravinnon.

Oppivelvollisuuden laajentaminen 18-vuotiaaksi asti tuo automaattisesti opiskelijalle oikeuden perustuslain mukaiseen maksuttomaan opetukseen.

Esityksen mukaan oppivelvolliset olisivat tietyin edellytyksin oikeutettuja myös majoitus- ja matkakorvauksiin. Koulutuksen järjestäjä päättäisi ja maksaisi majoitus- ja matkakorvauksen hakemuksesta opiskelijalle aiheutuneista kustannuksista.

2.1. Kommentit oppivelvollisuuden laajentamiseen

- Lisäpanostukset koulupudokkuuden ehkäisyyn pitäisi kohdentaa ennaltaehkäiseviin toimiin ja ajoittaa ennen toista astetta, mieluummin varhaiskasvatukseen ja lapsiperheiden tukeen

sekä perusopetukseen. Osa nuorista ei ole koulukuntoisia yläkoulussa, joten oppivelvollisuuden laajentaminen tuskin edistää toivotulla tavalla esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien nuorten kouluttautumista.

- Oppivelvollisuuden laajentaminen ei auta nuorta tilanteessa, jossa koulupudokkuus on aiheutunut sosiaalisista tai terveydellisistä syistä tapahtuneesta koulumenestyksen heikkenemisestä. Opetushenkilöstön mahdollisuudet korjata asiaa ovat rajalliset. Onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä sosiaalitoimen lapsiperheiden palveluiden ja lastensuojelun sekä mielenterveyspalveluiden kanssa. Oppilashuollon ja sosiaali- ja terveystoimen välissä olevaa rajapintaan tulee luoda toimivat ja vaikuttavat käytännöt. Tämä on tarpeen etenkin tilanteissa, joissa oppilaan haasteet eivät liity niinkään oppimisvaikeuksiin, vaan elämänhallinnan ongelmiin. Nuorten matalankynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuuteen lähipalveluna tulee panostaa.
- Matkakorvaukset eivät yksiselitteisesti riitä mahdollistamaan koulutukseen osallistumista, koska julkista liikennettä ei ole saatavilla riittävästi tai lainkaan. Tämä koskee niin kunnan sisäistä kuin kuntien välistä liikennettä. Opiskelijan kotikunnassa ei välttämättä ole mahdollisuuksia toisen asteen koulutukseen.
- Oppivelvollisuuden laajentaminen ja sen aiheuttama toiminnan muutos suorine ja epäsuorine kustannuksineen tulee vaiheistaa usean vuoden aikana toteutettavaksi. Aiheutuneet lisäkustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti kuitenkin heikentämättä muiden peruspalveluiden rahoitusta tai perusopetuksen uudistamistarpeita.

3. Maksuton toinen aste

Oppivelvollisuutta laajennettaessa toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus kaikille oppivelvollisina toisen asteen koulutuksen aloittaneille.

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto olisivat jatkossa täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun asti, jona opiskelija täyttää 20 vuotta. Ehdotettujen muutosten myötä maksuttomia olisivat osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet. Opetus ja päivittäinen ruokailu ovat jo nykyisin maksuttomia toisen asteen koulutuksessa.

Esityksessä säädettäisiin myös koulumatkojen maksuttomuudesta. Koulumatkojen maksuttomuus toteutettaisiin nykyisen koulumatkatukijärjestelmän puitteissa muuttamalla koulumatkatukilakia.

Esityksessä laajennetaan maksuttomuutta kuitenkin toisen asteen koulutuksen loppuun. Oikeus on tällöin laajempi kuin oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää.

Laitilan kaupunki pitää oppivelvollisuuden laajentamiseen esitettyä rahoitusta riittämättömänä suhteessa uudistuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Tämän takia Laitilan kaupunki toteaa, että kustannuksia saadaan vähennettyä esimerkiksi rajoittamalla koulumatkojen maksuttomuutta vain oppivelvollisiin.

3.1. Kommentit (maksuttomuus, kustannukset, korvaukset koulutuksen järjestäjille)

- Koulumatkat eivät harvaanasutulla seudulla toimi pelkästään nykyisen joukkoliikenteen varassa.

- Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättää ja maksaa majoitus- ja matkakorvauksen hakemuksesta opiskelijalle aiheutuneista kustannuksista. Tämä todennäköisesti johtaa hyvin vaihteleviin korvauskäytäntöihin.
- Kulut tulee korvata kunnille täysimääräisinä, vaikka erillisillä hakemuksilla tehtävänä rahoituksena alueellinen tasa-arvo huomioiden.
- Lainsäädännössä on huomioitava, että esimerkiksi lukiolaki velvoittaa koulutuksenjärjestäjää järjestämään osan lukion oppimäärästä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Lainsäädännössä ja rahoituksessa on turvattava alueellinen tasa-arvo korkeakouluyhteistyön osalta. Pelkät verkkokurssit eivät riitä toisen asteen opiskelijoille, vaan opiskelijoiden on päästävä vierailemaan oppilaitoksissa. Riskinä on, että jos uudistuksen arvioidut kustannukset eivät riitä kattamaan toteutuvia kustannuksia, saatetaan kuluja karsia nykyisestä toiminnasta.
- Lainsäädännössä on otettava huomioon myös muut laadukkaaseen koulutukseen liittyvät kulut. Oppimateriaalien lisäksi erilaiset liikkuvuudet tulee huomioida. Esimerkiksi kansainvälisiä liikkuvuuksia ja kontakteja rahoitetaan nyt huomattavasti opiskelijoiden omarahoitusosuudella. On vaarana, että kansainvälisyystoiminta näivettyy. Pelkän nykyisen laajuisen EU-rahoituksen varaan koko toisen asteen kansainvälisyystoimintaa ei voi rakentaa.
- Kuntien on voitava taata opiskelijoille nykyisen kaltaiset edellytykset osallistua opetukseen maksuttomuudesta huolimatta. Esimerkiksi lukioissa oppimateriaaleja ei voi kierrättää vuosiluokalta toiselle kuten perusopetuksessa, sillä lukiolainen tarvitsee materiaaleja kolmen vuoden ajan.

4. Uusi perusopetuksen jälkeisen nivelvaiheen koulutuskokonaisuus

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen yhdistettäisiin nykyiset perusopetuksen ja toisen asteen tutkintotavoitteisen koulutuksen väliin sijoittuvat nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Uuden koulutuskokonaisuuden tavoitteena olisi antaa valmiuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen sekä selkeyttää opiskelijan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia.

Uusi valmentavan koulutuksen koulutuskokonaisuus olisi tarkoitettu sekä oppivelvollisille että muille valmiuksia tarvitseville henkilöille. Vaikeimmin vammaisille opiskelijoille tarkoitettu työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus säilyisi nykyisellään.

4.1. Kommentit uuteen nivelvaiheen koulutuskokonaisuuteen

- Nivelvaiheen koulutuksen yhteys etsivään nuorisotyöhön, kuntouttavaan työtoimintaan ja työvoimapolitiittisiin toimiin tulee huolella valmistella. Tuen ja palvelujen kokonaisuudet ovat nykyiselläänkin pirstaleiset ja monitahoiset, eikä sitä tule entisestään vaikeuttaa.

- Nivelvaiheen uudistaminen edellyttää lakimuutosten lisäksi myös muutoksia opetussuunnitelmiin ja rahoitukseen sekä sen arvioimista, millä tahoilla on edellytyksiä tällaista laaja-alaista moduulikoulutusta järjestää.
- Opinto-ohjaajien ja opiskelijahuollon resurssien lisääminen on keskeistä, jotta opiskelijoille voidaan tarjota riittävää tukea.
- Uudistuksen tavoitteet ovat perusteltuja ja kokonaisuudessa huomioidaan hyvin se, etteivät opiskelijan opinnot katkea täysin, vaikka hän olisi perusopetuksen jälkeen hakeutunut itselleen sopimattomaan koulutukseen tai koulutusmuotoon. On kuitenkin korostettava, että nivelvaiheen koulutuskokonaisuus on mahdollista ja perustelua toteuttaa ilman oppivelvollisuusiän laajentamista.
- Järjestelmän joustavuuteen ja monipuolisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Joustavan perusopetuksen ja vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen käytäntöjä tulee kehittää.

5. Esitys kaupungin eli koulutuksen järjestäjän kannalta

Esityksen mukaan toisen asteen koulutuksessa säilytetään vapaa hakeutumisoikeus. Toisen asteen koulutuksen järjestäminen säilyy myös Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään erilliseen järjestämislupaan perustuvana. Tehtävä on kunnille vapaaehtoinen. Kuntien velvollisuus rahoittaa toisen asteen koulutusta asukaskohtaisen rahoitusosuuden kautta säilyä ennallaan.

Kunnille ei siis ole esityksen mukaan tulossa velvoitetta järjestää toisen asteen koulutusta eikä uutta tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta.

Kunnille ja koulutuksen järjestäjille ei myöskään säädettäisi vastuuta koulumatkojen järjestämisestä. Koulumatkojen maksuttomuus toteutettaisiin nykyisen koulumatkatukijärjestelmän puitteissa muuttamalla koulumatkatukilakia.

Kunnille ja koulutuksen järjestäjille tulee "saattaen vaihtaan"-periaatteella ohjaus- ja valvontavastuu. Asuinkunnalle tulee viimekätinen vastuu ohjata ja osoittaa oppivelvolliselle koulutuspaikka tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa (TELMA-) koulutuksessa.

5.1. Kommentit kuntien ja koulutuksen järjestäjien velvoitteista ja vastuista

- Matkakorvaukset eivät yksiselitteisesti riitä mahdollistamaan koulutukseen osallistumista, koska maaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla ei ole julkista liikennettä. Koulukuljetuksiin suunnattu liikenne ei nykyisellään välttämättä toimi reittien ja aikataulujen puitteissa, mikä ei riitä turvaamaan opiskelijan oikeutta koulutukseen.
- "Saattaen vaihtaan" -periaatteen mukaista ohjaus- ja valvontavastuuta toteutetaan jo nyt kunnan oppilaan ohjauksessa sekä vapaaehtoisena tehtävänä, koulutuksenjärjestäjien ja etsivän nuorisotyön yhteistyönä. Myös etsivän nuorisotyön resursseja tulee vahvistaa ja vakiinnuttaa toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Etsivän nuorisotyön mahdollisuuksia toimia jo perusopetusikäisten koulupudokkaiden ennaltaehkäisevässä ja korjaavassa työssä tulee lisätä.

- Järjestämislupien ehdoissa tulee huomioida laajeneva oppivelvollisuus siten, että opetuksen järjestäjillä on kannuste järjestää koulutusta monipaikkaisesti ja joustavasti.
- Oppivelvollisuuden laajentaminen vaikuttaa suoraan niihin kuntiin, jotka järjestävät nykyisin ja tulevaisuudessa toisen asteen koulutusta. Se, ettei kunnille ole esityksen mukaan tulossa velvoitetta järjestää toisen asteen koulutusta eikä uutta tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta, ei muuta sitä valtavaa toiminnallista haastetta ja kustannusvaikutuksia, joita oppivelvollisuuden laajentaminen toisen asteen koulutusta järjestäville kunnille aiheuttaa.
- Vapaan hakeutumisoikeuden säilyminen on tärkeää. Samalla kuitenkin on huomioitava alueellinen tasa-arvo. Maaseutujen ja kaupunkien rajamaastossa on paljon alueita, joilla ei ole julkista liikennettä.
- On tunnistettava, että huoltajilta tulee painetta kunnille ja koulutuksen järjestäjille koulumatkojen järjestämiseen liittyen, vaikka esityksessä ko. tehtävää ei ole säädetty kuntien tai koulutuksen järjestäjien velvollisuudeksi.

6. Toimeenpanon aikataulu

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettava laki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

6.1. Kommentit aikataulusta

- Aikataulu on todella tiukka. Oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien muutosten pitäisi tulla voimaan aikaisintaan 1.8.2022, mikäli uudistus toteutetaan.
- Uudistuksen toimeenpano tässä vaiheessa, kun koronan vaikutukset ovat kunnissa vaikeimmillaan, on kohtuutonta sekä rahoituksen että opetuksen järjestämisen kannalta. Jo normaalioloissa kyseiset muutokset aiheuttavat merkittävän toiminnan muutospaineen ja kustannusten kasvun kunnille.
- Tulevat yhdeksäsluokkalaiset joutuvat tilanteeseen, jossa he joutuvat miettimään valintojaan tilanteessa, jossa heihin sovellettava lainsäädäntö ei ole selvillä. Myös tästä syystä aikataulua tulisi siirtää.
- Uudistuksessa on laaja rajapinta sosiaaliturvan uudistamiseen sekä opintososiaalisten etuuksien että työmarkkinoiden järjestelmien osalta. Tätä uudistusta tulisi valmistella tiiviissä vuorovaikutuksessa sosiaaliturvakomitean työn kanssa, eikä muodostaa uusia erillisiä rakenteita eri aikatauluissa.

7. Vaikutusten arviointi

Laitilan kaupunki toteaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia on pääosin arvioitu vain yksittäisten toimenpiteiden osalta. Sen sijaan uudistuksen vaikutusten arviointi koko

koulutusjärjestelmän osalta jää ohueksi. Avoimeksi jää esimerkiksi se, miten uudistukseen esitetyn rahoituksen riittämättömyys heikentää mahdollisuuksia saavuttaa yhteiskunnan koulutukselle asettamia tavoitteita. Vaikutusten arvioinnissa ei myöskään juurikaan arvioida uudistuksen aiheuttamia käyttäytymismuutoksia.

Laitilan kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksesta aiheutuvat kustannukset ovat pääosin opiskelijan uusien tai kasvavien opintososiaalisten etujen kustannuksia. Tällöin uudistus on yhteydessä suunnitteilla olevaan sosiaaliturvan kokonaisuudistukseen. Hallitus on siten valmistelemissa oppivelvollisuus uudistusta ilman kokonaisnäkemystä sen yhteydestä sosiaaliturvauudistukseen.

7.1. Kommentit vaikutusten arviointiin

- Koulutuksen järjestäjäkentän kannalta tätä uudistusta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti ja alueellisesti ennen toimeenpanoa. Tarvitaan arvio siitä, onko eri alueilla tosiasiallinen ja yhdenvertainen mahdollisuus hakeutua koulutukseen. Oppilaitosten talous on pitkään ollut tiukalla, ja velvollisuuden laajentaminen voi johtaa oppilaitosten epäterveeseen kilpailuun. Koulutuksen laatu tulee varmistaa.
- Lakia valmisteltaessa tulee pohtia, merkitseekö oppivelvollisuuden laajentaminen esim. lukioiden perustehtävän muuttumista, mikäli lukiokoulutus aloitetaan aikaisempaa heikommin tiedollisin- ja taidollisin valmiuksin. Opiskelijoiden edellytykset jatko-opiskeluihin korkeakouluihin tai yliopistoihin saattavat heikentyä. Tämä merkitsisi yhteiskunnan koulutukselle asetettujen tavoitteiden vaarantumista.
- Opintoretket, kansainvälinen toiminta ja korkeakoulu yhteistyö vaativat oppilaitoksilta sekä aikaa, henkilöstö että taloudellista resurssia. Nämä toiminnot saattavat olla uhattuina tilanteessa, jossa resursseja pitää suunnata vahvasti oppivelvollisuuden toteuttamiseen.
- Oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu koko koulutusjärjestelmän osalta eikä kuntien talouden, oppilaiden ja perheiden, perusopetuksen toiminnan eikä perusopetuksen henkilöstön kannalta. Kaavaillun mittavan toiminnan muutoksen vaikutukset ovat moninaiset ja monitahoiset. Vaikutusten arviointi tulee toteuttaa laajasti ja perusteellisesti eri näkökulmista ennen muutoksen käynnistämistä. Samalla saadaan tarvittavaa tietoa toiminnan muutoksen vaiheistamiseksi ja aikatauluttamiseksi sekä konkretisoidaan oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvia kustannusvaikutuksia.
- Uudistuksen yhteys suunnitteilla olevaan sosiaaliturvan kokonaisuudistukseen on huomioitava tarkkaan. Lisäksi tulee tutkia vaihtoehto, voidaanko oppivelvollisuuden sijaan kehittää toisen asteen opintotukea niin, että opinnot eivät jää kiinni taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi resursseja tulisi kohdistaa ennen kaikkea nivelvaiheen ja tutkintoon valmistavan koulutuksen kehittämiseen.

8. Lausunnon sisällöstä keskeiset huomiot

- On erittäin keskeistä, että oppivelvollisuuden laajentamisen monitahoiset vaikutukset ja kyseisen muutoksen merkitys kunnille tiedostetaan Opetus- ja kulttuuriministeriössä eikä toiminnan mittavaa muutosta käynnistetä kiireisellä aikataululla eikä puutteellisella tiedolla,

miten käytännössä kunnat selviytyvät muutoksesta. Keskeistä on myös tiedostaa koronakriisin kunnille aiheuttamat toiminnan ja talouden haasteet ja ottaa oppivelvollisuuden laajentamisessa ainakin vuoden aikaisä, jotta saadaan näkemystä, miten koronakriisi vaikuttaa kuntien kasvatus- ja koulutuspalveluihin.

- Lakiesityksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia. Samaan lopputulokseen voidaan päästä ilman esityksen mukaista oppivelvollisuusiän laajentamista. Julkisen sektorin taloudellinen tilanne ja kantokyky eivät mahdollista uudistuksen toteuttamista esitetyssä muodossa. Esitys tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta on kannatettava, ja sen avulla on mahdollista nykyisiä toimintamalleja kehittämällä saavuttaa sama lopputulos kuin oppivelvollisuusiän laajentamisella.
- Aikataulu on liian tiukka. Oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien muutosten tulee tulla voimaan aikaisintaan 1.8.2022, mikäli uudistus toteutetaan.

9. Muut huomiot

- Tulee huomioida oppimispolun kokonaisuus esiopetuksesta lähtien toisen asteen opintoihin saakka.
- Tarvitaan välineitä ja resursseja tehdä korjaavia toimenpiteitä koko oppimispolun ajan.
- Oppivelvollisuuden laajentaminen ei auta nuorta tilanteessa, jossa koulupudokkuus on aiheutunut sosiaalisista tai terveydellisistä syistä tapahtuneesta koulumenestyksen heikkenemisestä. Opetushenkilöstön mahdollisuudet korjata asiaa ovat rajalliset. Onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä sosiaalitoimen lapsiperheiden palveluiden ja lastensuojelun sekä mielenterveyspalveluiden kanssa. Oppilashuollon ja sosiaali- ja terveystoimen välissä olevaa rajapintaan tulee luoda toimivat ja vaikuttavat käytännöt. Tämä on tarpeen etenkin tilanteissa, joissa oppilaan haasteet eivät liity niinkään oppimisvaikeuksiin, vaan elämänhallinnan ongelmiin. Nuorten matalankynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuuteen lähipalveluna tulee panostaa.